

Oorlogsmonument Anloo

Een poëtische plek om te herdenken

Vereniging Historisch Anloo | 30 november 2015

STROOTMAN
LANDSCHAPSARCHITECTEN

*Funenpark 1-D
1018 AK Amsterdam / NL
www.strootman.net
bureau@strootman.net
T. +31(0)20-419.41.69
F. +31(0)20-419.06.17*

Inleiding

In het Evertsbos in Anloo bevond zich tijdens de Tweede Wereldoorlog een onderduikershol. De schuilplaats bestond een uitgegraven ruimte in het zand die bedekt werd door een dakconstructie en takken. Ook 's winters was het hol geheel aan het zicht onttrokken door het jonge, dichte naaldbos dat er toen stond.

Er was plaats voor 2 tot 3 mensen, maar er verbleven er soms meer dan 10. In september 1944 werd de schuilplaats ontdekt: 5 mensen konden ontkomen, 3 mensen zijn opgepakt en op 12 oktober 1944 in Westerbork geëxecuteerd. Op 8 april 1945 zijn 10 mensen die gevangen zaten in het Scholtenshuis in Groningen hier naartoe gebracht, gemarteld, geëxecuteerd en begraven. Zij zijn later elders herbegraven.

Begin 2015 zijn hier opgravingen gedaan onder leiding van een archeoloog om eventuele gebruiksvoorwerpen en restanten terug te vinden, zoals van het oorspronkelijke keien vloertje en resten stro.

Van het onderduikershol is nu alleen nog de rand te zien. De Vereniging Historisch Anloo wil graag het verleden levend houden door de plek op een ingetogen manier weer zichtbaar te maken in het landschap.

**Bijzondere plek in het
landschap**

9467 Anloo

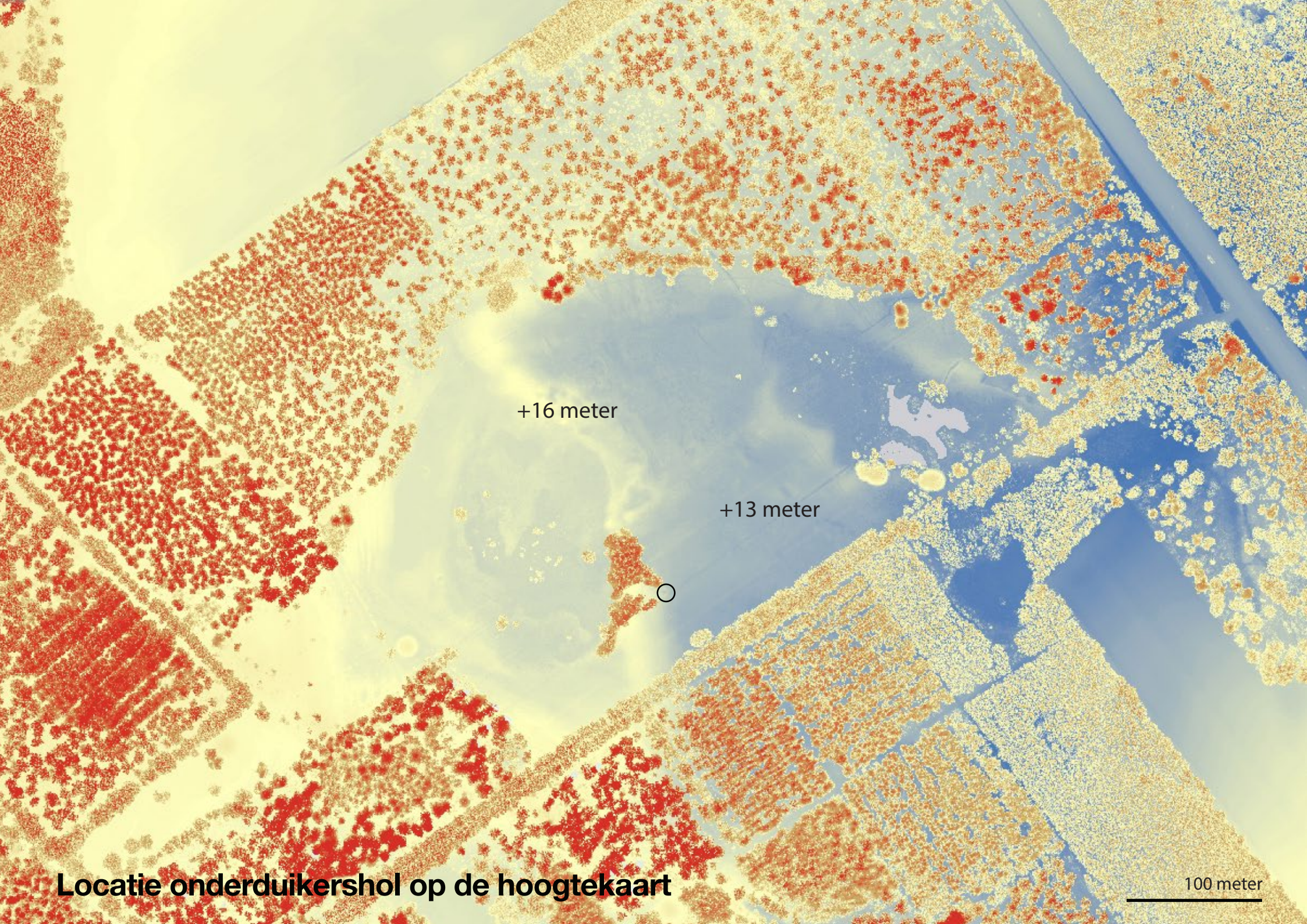

Locatie van het onderduikershol in het Evertsbos bij Anloo

Tijdens een storm is het naaldbos enkele decennia geleden verdwenen. Nu ligt het onderduikershol op een open plek in het bos.

100 meter

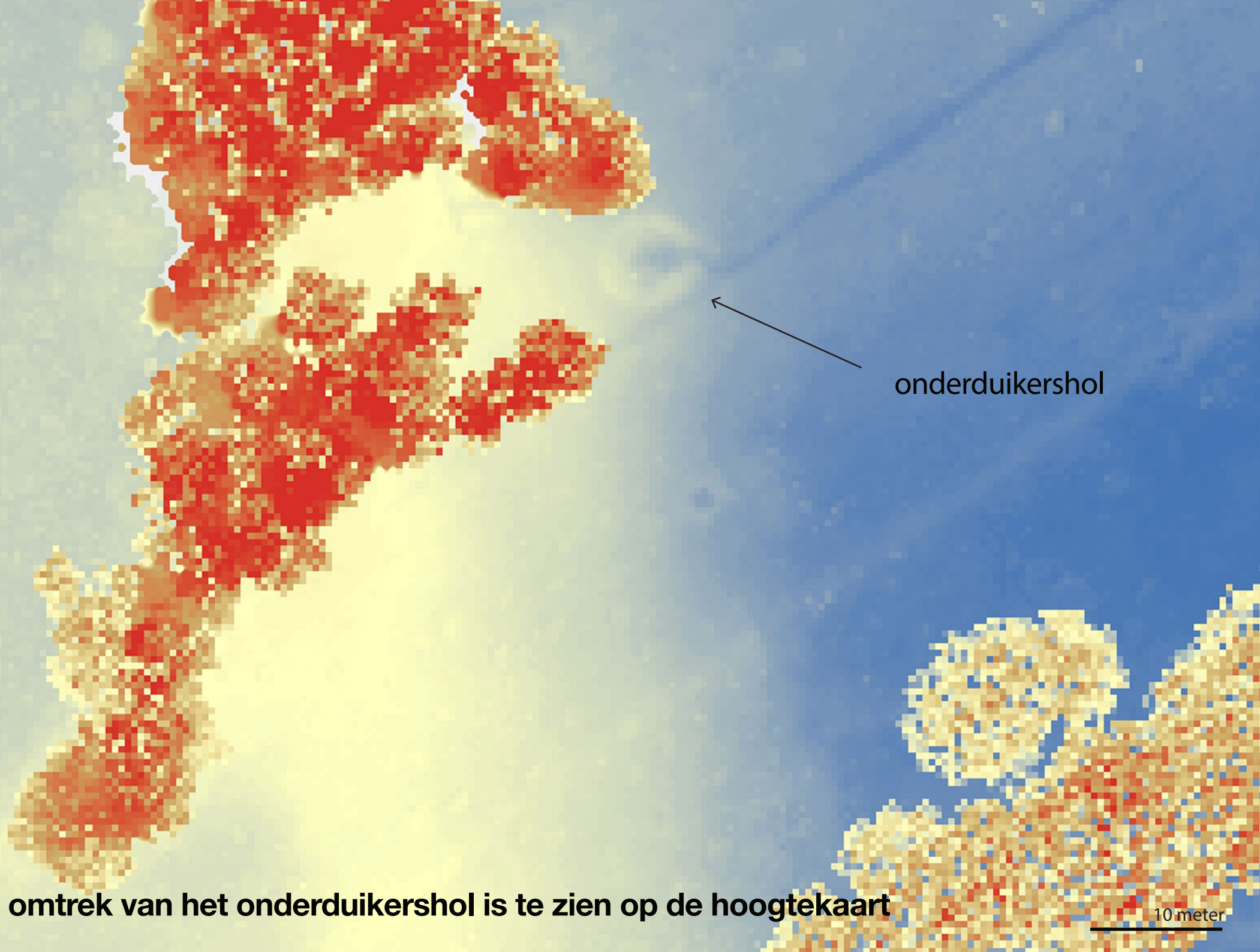
+16 meter

+13 meter

Locatie onderduikershol op de hoogtekkaart

100 meter

onderduikershol

De omtrek van het onderduikershol is te zien op de hoogtekaart

10 meter

Het onderduikershol ligt aan de voet van een “eiland” van dennenbomen.

Het is een bijzondere plek, met uitzicht over de weidse, natte vlakte met in de verte een grote koepel rododendrons.

Om op deze open plek te komen, ga je eerst door een dichte laan.

100 meter

onderduikershol

Entree door de dichte laan

Entree door de dichte laan

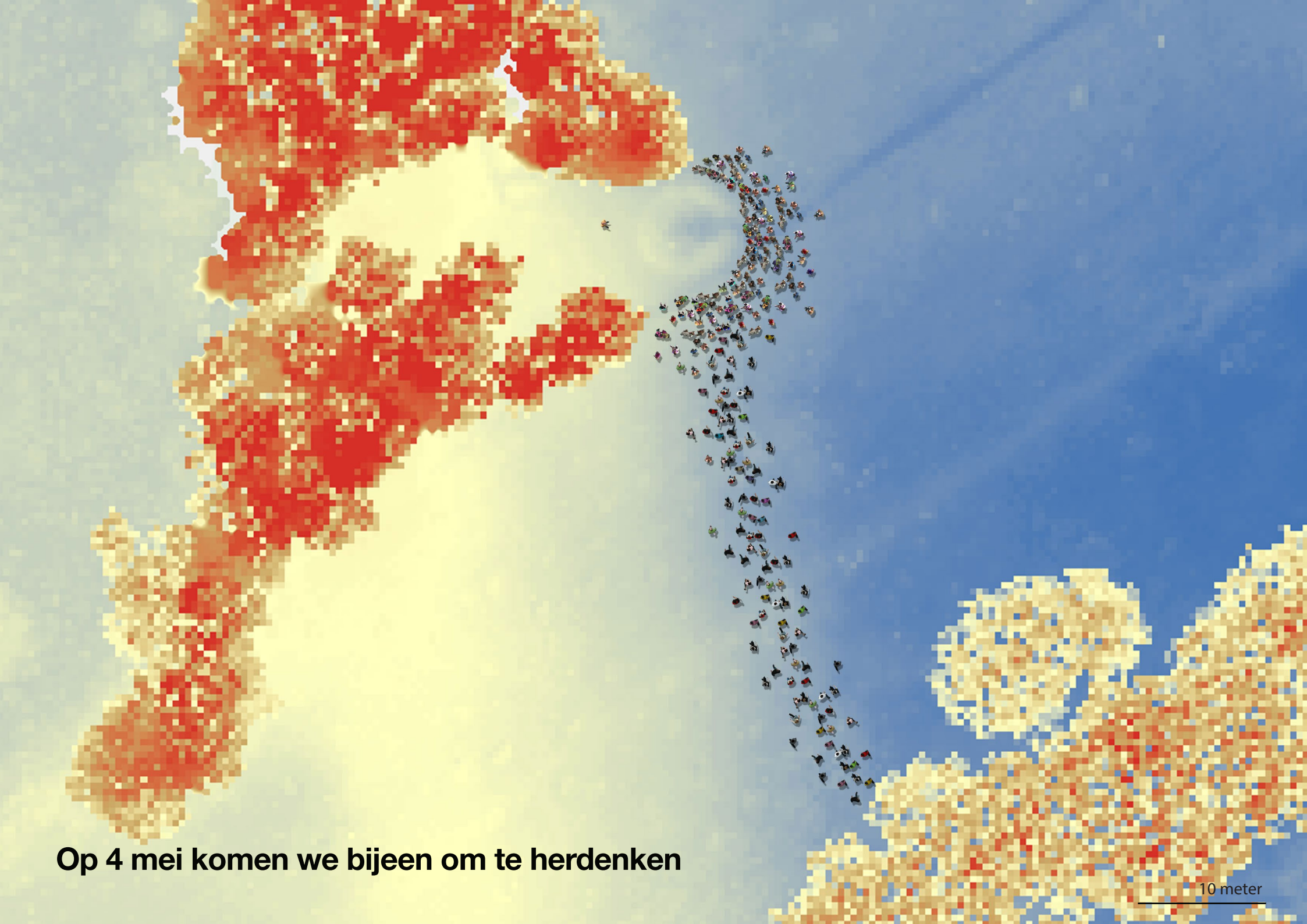

De gedenksteen en een eenvoudig hek markeren nu de entree naar de open plek.

Het zicht over de open vlakte wordt nu gehinderd door een groepje eikenbomen, dat is aangeplant rondom de gedenksteen.

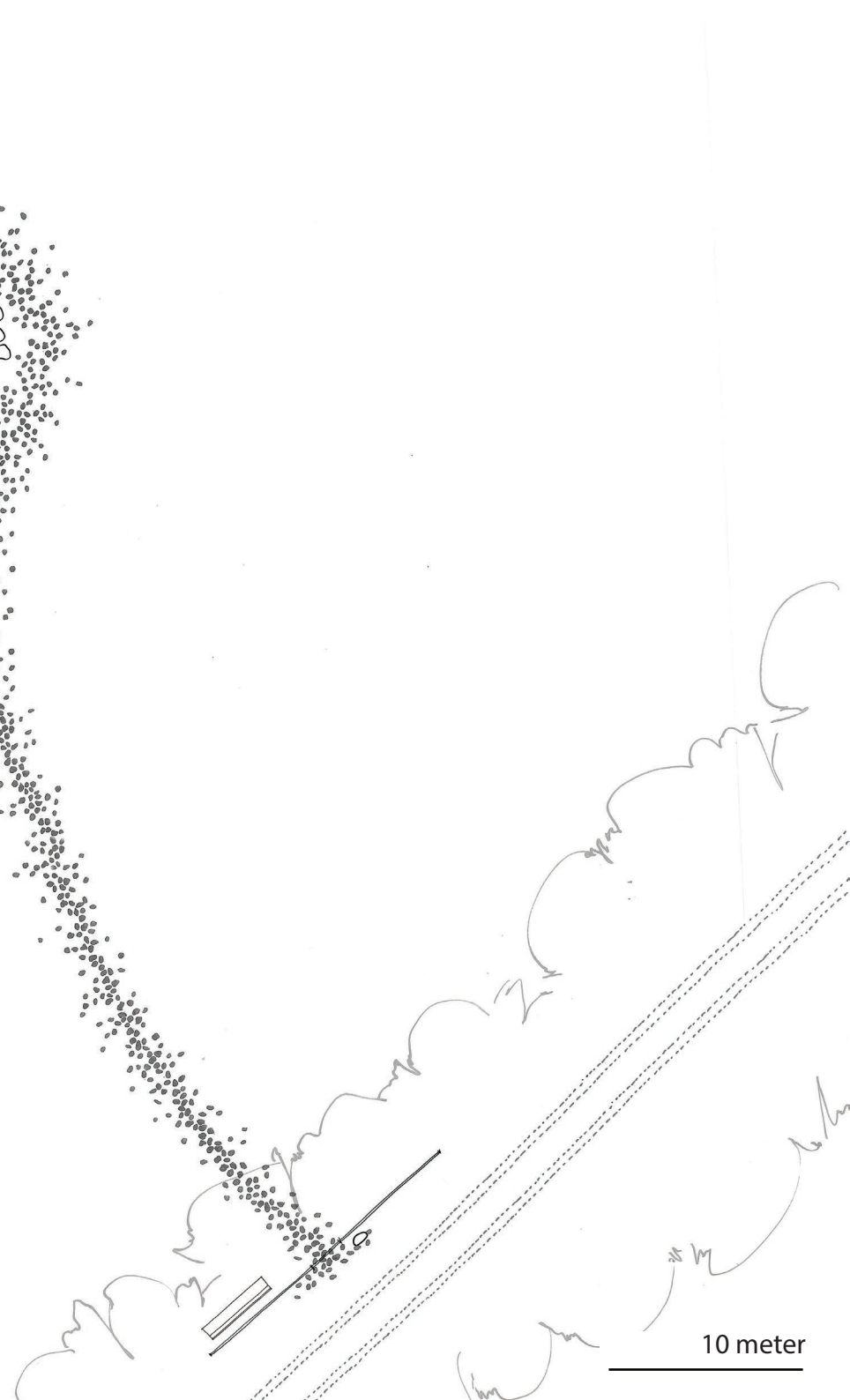
Ontwerp

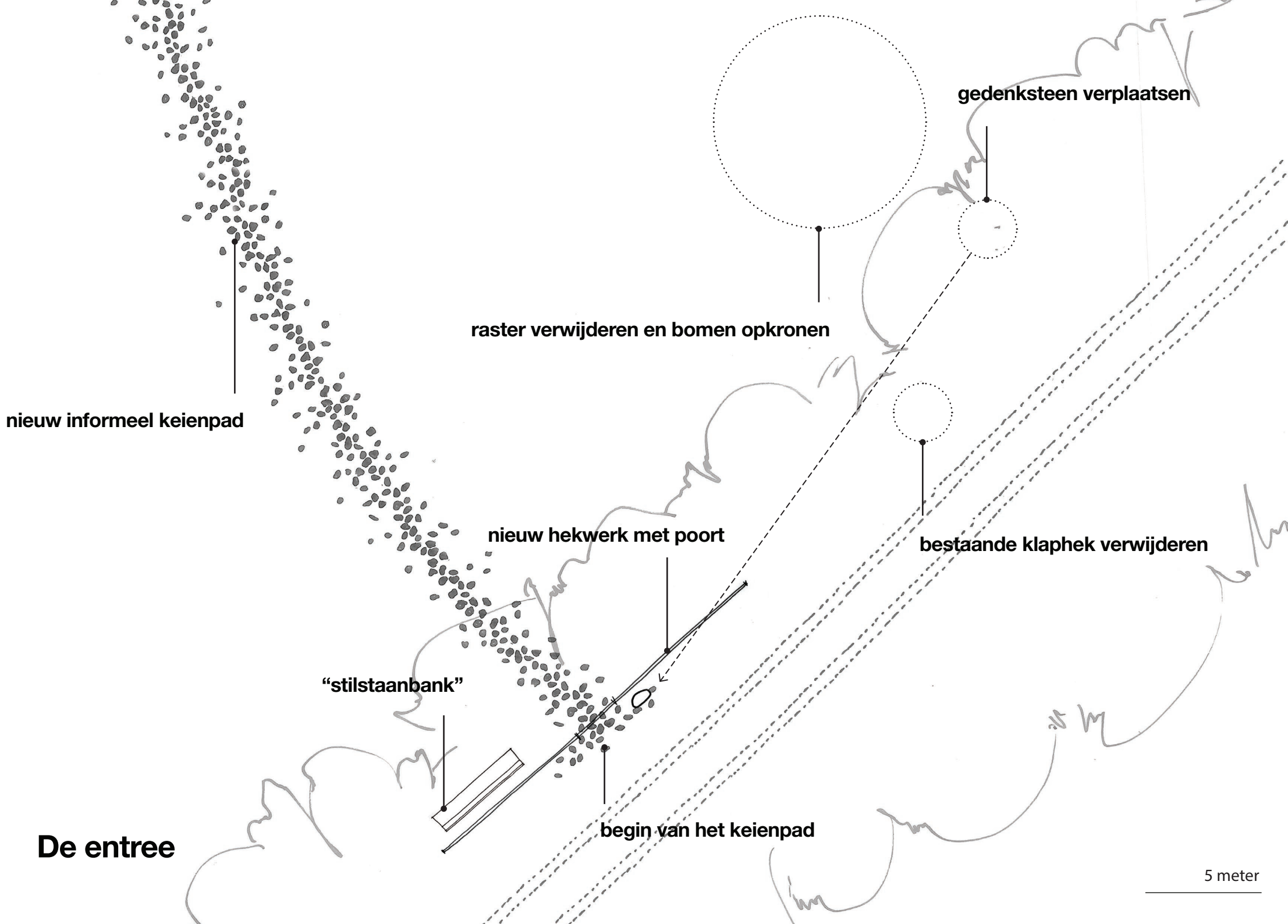
Op 4 mei komen we bijeen om te herdenken

10 meter

Het ontwerp is terughoudend en accentueert de al aanwezige landschappelijke kwaliteiten. Met beperkte ingrepen wordt een verstilde, poëtische herdenkingsplek gecreëerd.

10 meter

nieuw informeel keienpad

raster verwijderen en bomen opkronen

gedenksteen verplaatsen

nieuw hekwerk met poort

bestaande klaphek verwijderen

“stilstaanbank”

begin van het keienpad

De entree

5 meter

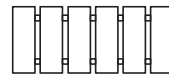
Huidige situatie: Een groepje jonge eiken bij de entree blokkeert het zicht.

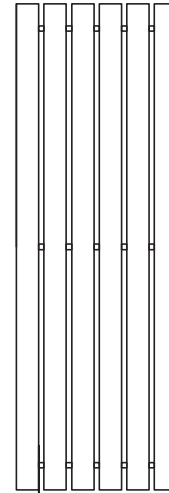
Voorstel: Het nieuwe entreehek iets westelijker plaatsen, zodat het bosje kan blijven staan en goed uitzicht over het open veld mogelijk is.

Er wordt een nieuw hekwerk van lokaal, duurzaam hout (eik, douglas, lariks, kastanje) geplaatst, dat de entree van deze bijzondere plek markeert.

150

1100

100

✕ klaphek ✕

De bestaande gedenksteen wordt verplaatst en naast de poort in het hek neergezet.

1940 - 1945

OP DEZE PLAATS WAS IN DE TWEEDE WERELDOORLOG EEN ONDERDUIKERSHOL: EEN GAT IN DE GROND MET DAAROP EEN DAKCONSTRUCTIE VAN BOMEN EN TAKKEN. HET HOL LAG TOEN IN EEN DICT SPARRENBOS. ER WAS PLAATS VOOR 5 MENSEN, MAAR ER VERBLEVEN ER SOMS MEER DAN 10. IN SEPTEMBER 1944 WERD DE SCHUILPLAATS ONTDEKT: 5 MENSEN KONDEN ONTKOMEN, 3 MENSEN ZIJN OPGEPAKT EN OP 12 OKTOBER 1944 IN WESTERBORK GEËXECUTEERD. OP 8 APRIL 1945 ZIJN 10 MENSEN DIE GEVANGEN ZATEN IN HET HUIS VAN BEWARING IN GRONINGEN HIER NAARTOE GEBRACHT, GEMARTELD, GEËXECUTEERD EN BEGRAVEN. ZIJ ZIJN LATER ELDERS HERBEGRAVEN.

ZIJ VIELEN VOOR ONZE VRIJHEID

JACOB BRUGGEMA
HARM MOLENKAMP
GERARD CATHARINUS OOSTING

JAN BOLHUIS
CORNELIS GERRIT WIEGERS
WILHELM ADRIAAN VAN DER BERG
THEODOOR HENDRIK BOUWMAN
JAN DRIEGEN
PIETER MEINDERT SCHREUDER
ALLERT ELEMA
JOHANNES HELMIG
BEREND KLAAS BOSMA
JANNES JAN WALVIUS

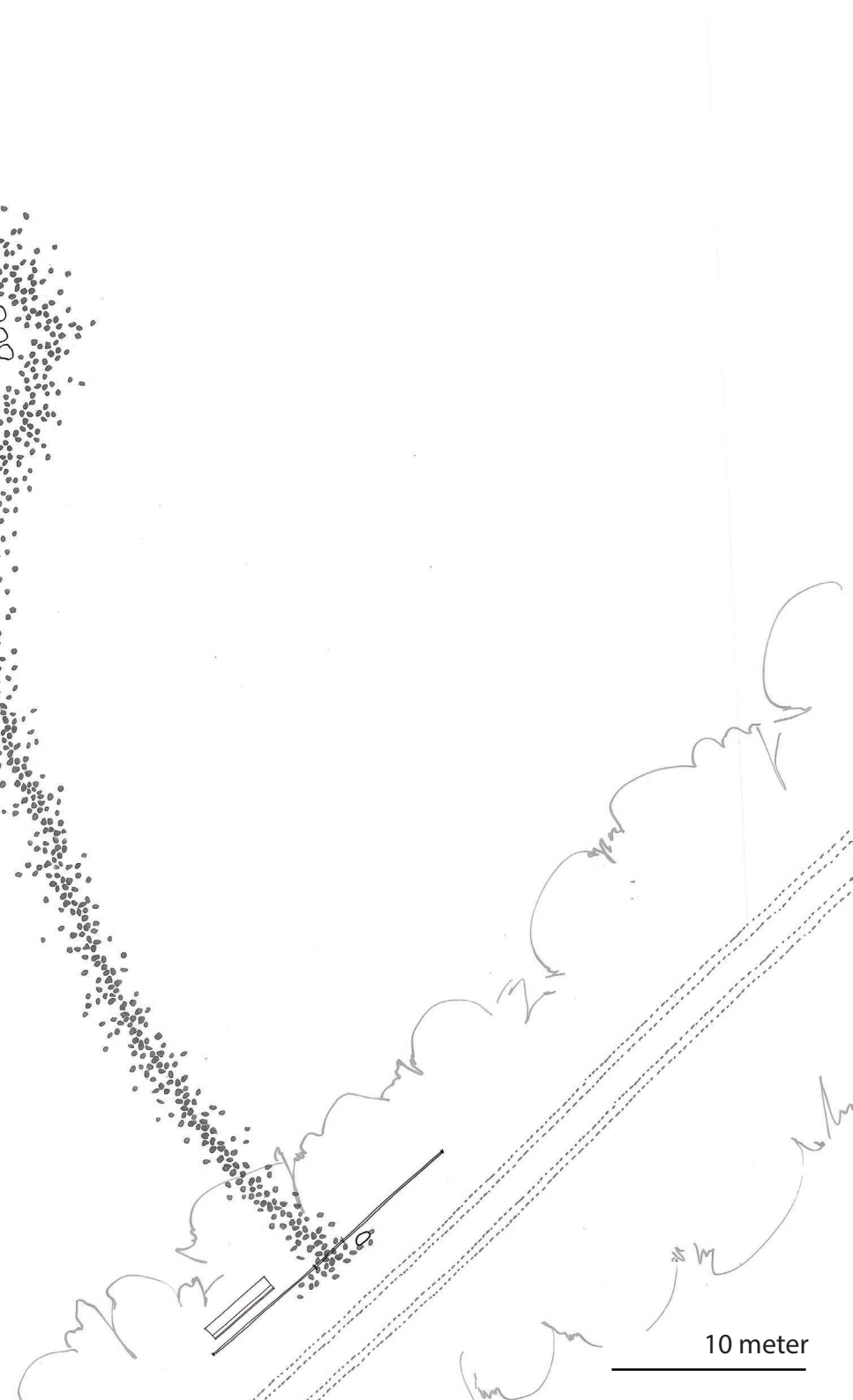
VEENDAM
'T ZANDT
ZUIDLAREN
GRONINGEN
FINSTERWOLDE
DELFSIJL
UITHUIZEN
NIEUWESCHANS
GRONINGEN
USQUERT
GRONINGEN
NIEUWOLDA
GRONINGEN

De bestaande bronzen plaat wordt vervangen door een nieuwe plaat waar alle 13 namen en een korte toelichting op staan.

Voor het hek komt een “stilstaanbank” om zittend, over het veld uitkijkend, stil te staan bij de gebeurtenissen uit het verleden

Er wordt een informeel pad aangelegd dat opgaat in het landschap. Het pad zal goed begaanbaar zijn. Het pad bestaat uit veldkeien met een vlakke bovenkant, van circa 25-35 cm doorsnede. Het keienpad begint net iets buiten het hek: zo wordt de aandacht op deze bijzondere herdenkingsplek gevestigd.

Tussen het hek en het onderduikershol worden de keien onregelmatig verspreid neergelegd, waarbij de keien in het midden dichter bij elkaar liggen en naar buiten toe “uitwaaieren”. Ook worden er keien “uitwaaierend” neergelegd aan de voorzijde rondom het hol.

13 mens-grote veldkeien ter nagedachtenis
aan de 13 omgekomen mensen

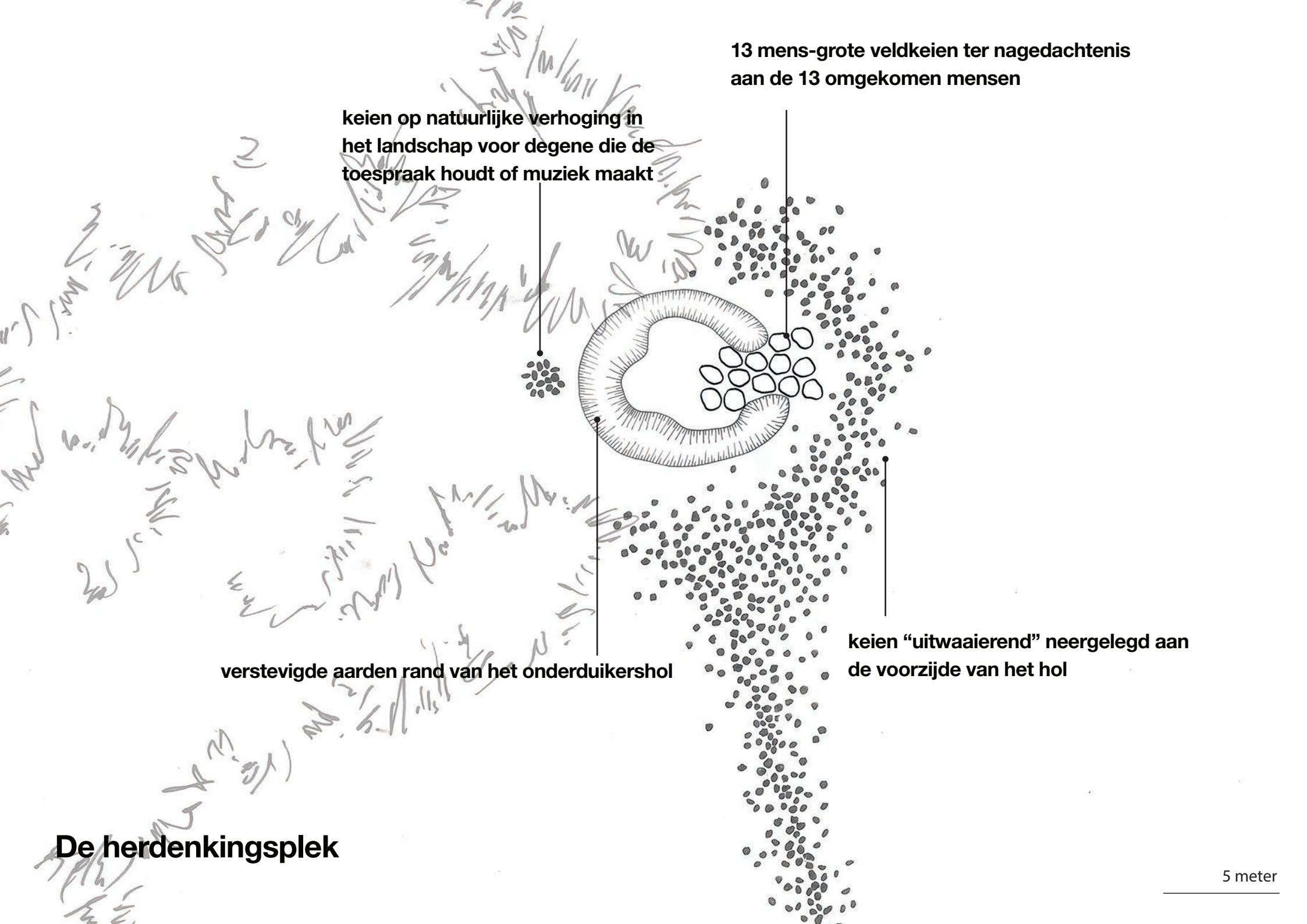
keien op natuurlijke verhoging in
het landschap voor degene die de
toespraak houdt of muziek maakt

verstevigde aarden rand van het onderduikershol

keien "uitwaaierend" neergelegd aan
de voorzijde van het hol

De herdenkingsplek

5 meter

De reeds bestaande aarden rand van het onderduikershol wordt aan de buitenkant verstevigd en wat opgehoogd met aarde, afkomstig uit het gebied. In de ingang van het hol komen 13 mens-grote, veldkeien te staan die de 13 omgekomen mensen symboliseren. Deze grote keien staan rechtop, iets van elkaar af en zijn verankerd in de grond en aan elkaar.

Tijdens de herdenking op 4 mei verzamelen de mensen zich rondom het onderduikershol. De bloemen worden op de rand gelegd. Degene die de toespraak houdt of muziek maakt, staat op de natuurlijke verhoging in het landschap, tegen de achtergrond van de dennen. Deze plaats wordt ook gemarkeerd met een groepje veldkeien. De plek blijft onderdeel van het begrazingsbeheer van dit natuurgebied. Extra onderhoud of beheer blijft tot een minimum beperkt.

Oorlogsmonument Anloo

Een poëtische plek om te herdenken

Vereniging Historisch Anloo | 30 november 2015

STROOTMAN
LANDSCHAPSARCHITECTEN

*Funenpark 1-D
1018 AK Amsterdam / NL
www.strootman.net
bureau@strootman.net
T. +31(0)20-419.41.69
F. +31(0)20-419.06.17*

